

1922: el fin del helenismo de Asia Menor

Índice de temas tocados en la conferencia

- El nacimiento de una nación: Sublevación y creación del Reino de Grecia (1821-1832/1833).
- El primer Estado griego: extensión y la Gran Idea.
- El Imperio otomano en el siglo XIX: reformas (Tanzimat) y contrarreformas.
- La Revolución de los jóvenes turcos (1908-).
- Las guerras balcánicas (1912-1913).
- La 1ª Guerra mundial en los Balcanes y Asia Menor.
- El Cisma nacional en Grecia (1915-).
- El Genocidio Armenio y las limpiezas étnicas y religiosas.
- El tratado de Sèvres (1920).
- El ejército griego en Asia Menor (1919-1922) y la guerra con los kemalistas turcos.
- La Catástrofe de 1922: la quema de Esmirna y otras poblaciones.
- Algunas consecuencias de la guerra: nacionales e internacionales.
- El tratado de Lausana (1923): el intercambio de poblaciones.

Bibliografía básica

Akçam, Taner, *Órdenes de matar. Los telegramas de Talat Pasha y el genocidio armenio*, Penguin Random House Grupo Editorial Argentina. Edición de Kindle, 2021 (1ª ed. en inglés, *Killing Orders: Talat Pasha's Telegrams and the Armenian Genocide*, London 2018).

Aridjis, Aristidis, *Esmirna en llamas*, México, D.F., 2013. (puede leerse en <https://es.scribd.com/book/482627715/Esmirna-en-llamas>).

Bloudanis, Nicolas, *Histoire de la Grèce moderne 1828-2012: Mythes et réalités*, Paris 2013.

Ibarra, Miguel Ángel De Bunes, and Halil Beytas, «El imperio otomano y la república de Turquía: Dos historias para una nación», *Debate y perspectivas. Cuadernos de Historia y Ciencias Sociales* 2, 2002, pp. 173-191.

Clogg, Richard, *Historia de Grecia*, Madrid 2016 (3.ª ed.).

Gallant, Thomas W., *Modern Greece: From the War of Independence to the Present*, London 2016 (1a ed. 2001).

Kitromilides, Paschalis, «'Imagined Communities' and The Origins of The National Question in The Balkans», *European History Quarterly* 19/2, 1989, pp. 149-182.

Kitsikis, Dimitris, *El Imperio otomano*, Fondo de Cultura Económica, México 1989.

Llewellyn-Smith, Michael, *Ionian Vision: Greece in Asia Minor, with a New Introduction 1919–1922*, London 1999 (2a ed.; 1a ed. 1973).

Puaux, René, *La muerte de Esmirna*, Santiago de Chile 2000.

Quataert, Donald, *The Ottoman Empire 1700-1922*, Cambridge University Press 2005.

Sahinler, Menter, *Origen, influencia y actualidad del kemalismo*, Madrid 1998.

Sotiríu, Didó, *Tierras de sangre*, Barcelona 2002.

Soteriades, G., *An Ethnological map illustrating Hellenism in the Balkan peninsula and Asia Minor*, London 1918.

Svoronos, Nikolaos G., *Histoire de la Grèce moderne*, Paris 1980 (4^a ed.; 1^a ed. 1953).

Üngör, Uğur Ümit, *The Making of Modern Turkey: Nation and State in Eastern Anatolia, 1913-1950*, Oxford University Press 2012.

Vacalópulos, Apóstolos E., *Historia de Grecia Moderna 1204-1985*, Santiago de Chile 1995.

Venezis, Ilías, *Tierra de Eolia*, Madrid 1991.

Venezis, Ilías, *El número 31328: el libro del cautiverio*, Sevilla 2006.

Bibliografía más específica

La Grèce devant le Congrès de la Paix, memorando presentado por Eleuterio Beniselos en la Conferencia de Paz en París el 30 de diciembre de 1918

(<https://www.searchculture.gr/aggregator/edm/venizelosdig/000132-38781?language=en>).

War addresses of Woodrow Wilson, Boston & New York 1918
<https://www.loc.gov/item/18009353/>.

Αγγελομάτης, Εμ. Χρήστος, *Χρονικόν μεγάλης τραγωδίας. Το έπος της Μικράς Ασίας*, Εκδόσεις Εστία, Αθήνα 2008.

Αγτζίδης, Βλάσης, *Έλληνες του Πόντου Η Γενοκτονία από τον Τουρκικό Εθνικισμό*, Αθήνα 2005.

Akçam, Taner, «The Genocide of the Armenians and the Silence of the Turks», en Levon Chorbajian and George Shirinian (eds.), *Studies in Comparative Genocide*, London 1999, 125–146.

Akçam, Taner, *From Empire to Republic. Turkish Nationalism & the Armenian Genocide*, London – New York 2004.

Akçam, Taner, *A Shameful Act. The Armenian Genocide and the Question of Turkish Responsibility* New York, Metropolitan Books, 2006 (1a ed., en turco, Ankara 1999).

Akçam, Taner, *The Young Turks' Crime against Humanity: the Armenian Genocide and Ethnic Cleansing in the Ottoman Empire*, Princeton and Oxford, Princeton University Press, 2012.

Akçam, Taner, « The Greek Deportations and Massacres of 1913–1914: A Trial Run for the Armenian Genocide», en George N. Shirinian (ed.), *The Asia*

Minor Catastrophe and the Ottoman Greek Genocide: Essays on Asia Minor, Pontos, and Eastern Thrace, 1912–1923, Bloomington, Illinois, 2012, 69–88.

Ακτσόγλου, Ιάκωβος Ζ., *Η εξόντωση του μισητού Λιονταριού: Ο Ελληνισμός της καθ'ημάς Ανατολής και οι Επάλληλοι Κύκλοι του αφανισμού του*, Αθήνα 2005.

Αυγεράς, Μάρκος (Γιώργος Ν. Παπαδόπουλος), *Από την αιχμαλωσία κατά τον ημερολόγιο του αιχμαλώτου αεροπόρου Β.Κ.*, Αθήνα 2006.

Βακαλόπουλος, Κ., *Νεότουρκοι και Μακεδονία 1908-1912*, Θεσσαλονίκη 1988 (1^η ed. 1951).

Βερέμης, Θάνος, *Ελευθέριος Βενιζέλος: Ο οραματιστής του εφικτού*, Αθήνα 2017.

Βερέμης, Θάνος, *22 ερωτήσεις και απαντήσεις για το '22*, Αθήνα 2022.

Beşikç, Mehmet, «Mobilizing military labor in the age of total war. Ottoman conscription before and during the Great War», en Erik Jan Zürcher (ed.), *Fighting for a Living: A Comparative History of Military Labour, 1500-2000*, Amsterdam University Press 2013.

Beylerian, Arthur. *Les Grandes Puissances, L'empire Ottoman et les Arméniens dans les Archives Françaises (1914–1918): Recueil de Documents*, Paris, Publications de la Sorbonne, 1983.

Bjørnlund, Matthias, «The 1914 Cleansing of Aegean Greeks as a Case of Violent Turkification», *Journal of Genocide Research* 10/1, 2008, 41–57.

Bjørnlund, Matthias, «The Persecution of Greeks and Armenians in Smyrna, 1914–1916: A Special Case in the Course of the Late Ottoman Genocides», en George N. Shirinian (ed.), *The Asia Minor Catastrophe and the Ottoman Greek Genocide: Essays on Asia Minor, Pontos, and Eastern Thrace, 1912–1923*, Bloomington, Illinois, pp. 89–133.

Bryce, James and Arnold Toynbee, *The Treatment of the Armenians in the Ottoman Empire 1915–1916: Documents Presented to Viscount Grey of Fallodon by Viscount Bryce*, Uncensored edition/edited with an introduction by Ara Sarafian, Princeton, New Jersey, - Reading, England, 2000 (1916).

Γιαλτσίν, Κεμάλ, *Μια προίκα αμανάτι: οι άνθρωποι της ανταλλαγής*, Αθήνα 2000.

Churchill, Winston, *The World Crisis. The Aftermath*, London 1929.

Çalısır, İpek, *Η κυρία Ατατούρκ. Λατιφέ Χανούμ*, Αθήνα 2014.

Çetinkaya, Y. Doğan, *The Young Turks and the Boycott Movement. Nationalism, Protest and the Working Classes in the Formation of Modern Turkey*, London – New York 2014.

Dadrian, Vahakn N., *Los elementos clave en el negacionismo turco del Genocidio Armenio. Un estudio de distorsión y falsificación*, Tr. de Eduardo A. Karsacian, Buenos Aires 2001.

Dundar, Fuat, *Crime of Numbers: The Role of Statistics in the Armenian Question (1878-1918)*, London & New York 2010.

Faroqhi, Soraiya, *The Cambridge History of Turkey, Vol.3, The Later Ottoman Empire, 1603–1839*, Cambridge University Press 2006.

Feroz, Ahmad, *The Young Turks: The Committee of Union and Progress in Turkish Politics 1908-14*, London 1969.

Fotiadis, Konstantinos Emm., *The Genocide of the Pontian Greeks*, Tesalónica 2019.

Halide, Edib, *The Turkish Ordeal*, New York & London 1928.

Hassiotis, Ioannis K., «The Armenian genocide and the Greeks: response and records (1915-1923)», en Richard G. Hovanissian (ed.), *The Armenian Genocide: History, Politics, Ethics*, London 1992, pp. 129-151.

Hofmann, Tessa, «The Genocide against the Christians in the Late Ottoman Period, 1912–1922», en George N. Shirinian (ed.), *The Asia Minor Catastrophe and the Ottoman Greek Genocide: Essays on Asia Minor, Pontos, and Eastern Thrace, 1912–1923*, Bloomington, Illinois, 2012, pp. 43–67.

George Horton, *The Blight of Asia. An Account of the Systematic Extermination of Christian Populations by Mohammedans and of the Culpability of Certain Great Powers; with the True Story of the Burning of Smyrna*, New York 1926.

Georgelin, Hervé, *La fin de Smyrne: Du cosmopolitisme aux nationalismes*. Paris 2005

(<http://books.openedition.org/editions-cnrs/2498>).

Housepian Dobkin, Marjorie A., *Smyrna 1922: The Destruction of a City*, *Smyrna 1922: The Destruction of a City*, London 1972 (1a ed. 1971).

Kasaba, Resat, *The Cambridge History of Turkey, Vol.4, Turkey in the Modern World*, Cambridge University Press 2008.

Κάψης, Γιάννης Π. , *Χαμένες πατρίδες. Από την απελευθέρωση στην καταστροφή της Σμύρνης*, Αθήνα 2001.

Κόντογλου, Φώτης, *Το Αιβαλί η πατρίδα μου*, Αθήνα 2010.

Κώστης, Π. Κωστάς, «Τα κακομαθημένα παιδιά της ιστορίας», *Η διαμόρφωση του Νεοελληνικού Κράτους, 18ος 21ος αιώνας*, Αθήνα 2018.

Landau, Jacob M., *Pan-Turkism: From Irredentism to Cooperation*, Indiana University Press 1995.

Lewis Bernard, *The Emergence of Modern Turkey*, Oxford University Press, New York 1968.

Lloyd George, David, *The Truth about the Peace Treaties*, 2 Vols., London, 1938 (publicados con el título *Memoirs of the Peace Conference* en New Haven 1939).

Mantoux, Paul, *Les délibérations du conseil des quatre (24 mars-28 juin 1919)*, 2vols., Paris 1955.

Μασσαβέτας, Αλέξανδρος, *Μικρά Ασία: Το παλίμψηστο της μνήμης*, Αθήνα 2015.

Μαυρογορδάτος, Γιώργος Θ., *1915 ο εθνικός διχασμός*, Αθήνα 2015.

Μέγας, Γ., *Η Επανάσταση των Νεότουρκων στην Θεσσαλονίκη*, Θεσσαλονίκη 2003.

Μεταξάς, Ιωάννης, *Η ιστορία του εθνικού διχασμού και της Μικρασιατικής Καταστροφής*, Αθήνα 2007.

Μεχτίδης, Πέτρος Στ., *Η Μικρασιατική Εκστρατεία και καταστροφή. Τα γεγονότα από το 1928 έως τη Συνθήκη της Λωζάνης*, Θεσσαλονίκη 2020.

Milton, Giles, *Paradise Lost. Smyrna, 1922. The Destruction of a Christian City in the Islamic World*, New York 2008.

Μιχαηλίδης, Ι., *Μικρασιατική καταστροφή*, Αθήνα 2018.

Mojzes, Paul, *Balkan Genocides: Holocaust and Ethnic Cleansing in the Twentieth Century*, New York 2011.

Morgenthau, Henry. *Ambassador Morgenthau's Story*, New York, 1919.

Nicholson, Harold, *Curzon: The Last Phase, 1919-1925: A Study in Post-War Diplomacy*, London 1934.

Nicholson, Harold, *Peacemaking 1919*, London 1933 (edición revisada 1943).

Pervin, Erbil, *Η Νιόβη θρηνούσε για τη Μικρά Ασία*, Αθήνα 2004.

Poulton, Hugh, *The Top Hat, the Grey Wolf, and the Crescent: Turkish Nationalism and the Turkish Republic*, New York 1997.

Πετσάλης-Διομήδης, Νίκος, *Ο Βενιζέλος και η πρόκληση της μεγάλης Ελλάδας. Γεγονότα και επανεκτιμήσεις*, Τόμος Α΄, Αθήνα 2022.

Πλουμίδης, Σπυριδών Γ., *Τα μυστήρια της Αιγίδος, Το μικρασιατικό ζήτημα στην ελληνική πολιτική (1891-1922)*, Αθήνα 2022.

Richter, Heinz A., *Ο Ελληνοτουρκικός Πόλεμος 1919-1922: Από το όνειρο της 'Μεγάλης Ιδέας' στη μικρασιατική καταστροφή*, Αθήνα 2021.

Ριζάς, Σωτήρης, *Μεγάλης Ιδέας. Ο βενιζελισμός, ο αντιβενιζελισμός και η Μικρά Ασία*, Αθήνα 2015.

Sakayan, Dora (ed.), *An Armenian Doctor in Turkey. Garabed Hatcherian: My Smyrna Ordeal of 1922*, (traducción del diario de G. Hatcherian con introducción y notas) Montreal 1977.

Sartiaux, Felix, «Le sac de Phocée et l'expulsion des Grecs Ottomans d'Asie», *Revue des deux mondes* 24, 1914, pp. 654-686.

Σβολόπουλος, Κωνσταντίνος, *Η απόφαση για την επέκταση της ελληνικής κυριαρχίας στη Μικρά Ασία*, Αθήνα 2009.

Σβολόπουλος, Κωνσταντίνος, *Ελευθέριος Βενιζέλος: 12 μελετήματα*, Αθήνα 1999.

Schaller, Dominik J. & Zimmerer, Jürgen, «Late Ottoman Genocides: The Dissolution of the Ottoman Empire and Young Turkish Population and Extermination Policies», *Journal of Genocide Research* 10/1, 2008, pp. 7–14.

Σταματόπουλος, Κώστας Μ. – Έβερτ, Λίζα, *Η Μικρασία του Αιγαίου*, Αθήνα 1998.

Σταματόπουλος, Κώστας Μ, *Πώς φτάσαμε στην Καταστροφή*, Αθήνα 2021.

Συλλογικό, *The Genocide of the Ottomans Greeks. Studies on the State-Sponsored Campaign of Extermination of the Christians of Asia Minor (1912-1922) and its Aftermath: History, Law, Memory*, Αθήνα 2011.

Συρίγος, Άγγελος – Χατζηβασιλείου, Ευάνθης, *Μικρασιατική καταστροφή: 50 ερωτήματα και απαντήσεις*, Αθήνα 2022.

Σωτηρίου, Διδώ, *Οι νεκροί περιμένουν*, Αθήνα 2011.

Τζανακάρης, Ι. Βασίλης, *Σμύρνη 1919-1922. Αριστίδης Στεργιάδης ενάντιον Χρυσσοστόμου*, Αθήνα 2019.

Toynebee, Arnold J., *The Western Question In Greece And Turkey: A Study in the Contact of Civilisations*, London 1922.

Tusan, Michelle, «Humanitarianism, Genocide and Liberalism», *Journal of Genocide Research* 17/1, 2015, 83–105.

Ureneck, Lou, *Smyrna September 1922. The American Mission to Rescue Victims of the 20th Century's First Genocide*, New York 2016 (publicado previamente en 2015 con el título *The Great Fire*).

Vryonis, Speros Jr., «Greek Labor Battalions in Asia Minor», en Richard G. Hovannisian (ed.), *The Armenian Genocide: Cultural and Ethical Legacies*, New Brunswick, New Jersey, 2007, 275–290.

Zürcher, Erik Jan, *Turkey a Modern History*, New York, 1997.

Zürcher, Erik Jan, «Ottoman labour battalions in World War I» en Kieser, Hans-Lukas, & Dominik J. Schaller (eds.), *Der Völkermord an den Armeniern und die Shoah*, Zurich 2002, pp. 187-196.